

Bodils ofre

Af Jens Morten Hansen
Fælledvej 26,
Tørslev Hage pr.
3630 Jægerspris

Det har været en barsk oplevelse at være vidne til stormfloden 'Bodil' og oversvømmelsens virkninger. Mange er blevet husvilde, heraf mange børnefamilier. Ca. 3.000 familier er ramt, og heraf vil 4-500 familier med de gældende ubarmhjertige regler for stormflodserstatning få store udgifter, som kun de allerfærreste kan betale, hvis de vil have et beboeligt hjem tilbage. Mange vil gå personligt konkurs og må gå fra hus og hjem uden andet end en ubetalelig gæld i deres helt eller delvist ødelagte bolig. Selv er jeg 'kun' ramt af uforudsete udgifter til nye gulve, køkken, hårde hvidevarer, andre elektriske apparater m.m., som jeg om nødvendigt selv kan betale. Så jeg skal sådan set ikke klage. Men det er unægtelig hårdt – selv for en havforsker som mig, der burde kende havets kræfter - at tale med naboer og andre, der pludselig og helt uden skyld ser deres tilværelse kuldkastet af havets luner og ingen vej kan se ud af det økonomiske uføre, som 'Bodil' og statens kyniske regler vil påføre dem.

Det hele begyndte ca. en uge før det gik galt: Kuling og storm fra sydvest gennem flere dage. Så tiltog vinden og drejede til vest og trykkede vandet op langs Jyllands vestkyst og ind i Skagerrak. Samtidig blæste vandet fra sydlige Østersø op mod Botniske Bugt, og langs sydlige Østersø faldt vandstanden betydeligt. Stormen fortsatte og begyndte så at dreje mod nord. Det pressede vandet fra Skagerrak ned i Kattegat, og da stormen kom om i nordnordvest, begyndte vandet også at strømme til fra de nordlige dele af Østersøen, således at vandet nu stuede op fra to sider omkring Sjælland og Fyn. Resultatet blev, at en 'tusindårs' stormflod indtraf i det sydlige Kattegat, sidst på eftermiddagen fredag den 6. december og kulminerede ved midnatstid, navnlig i de tre nordvendte fjorde: Odense Fjord, Isefjord og Roskilde Fjord. Værst gik det for sig i den smalle Roskilde Fjord, hvor vandet kom op i 2,1 meter over dagligt vande, væsentligt højere end nogensinde registreret før i fjorden.

I sig selv gav dette betydelige problemer med huse, hvoraf mange med behørig tilladelse er bygget på sokler mindre end 2 meter over havet. Disse kommunalt godkendte byggehøjder gav naturligvis store problemer, bl.a. på Vikingskibsmuseet i Roskilde, hvor man heldigvis nåede at tildække vinduerne mod fjorden, så de nationale klenodier ikke blev ødelagt.

Men især blev problemerne uoverskuelige, hvor kommunerne omkring de tre nævnte fjorde har udstykket og givet byggetilladelse i tidligere inddæmmede landbrugsområder, hvor byggemyndigheden åbenbart ikke har været opmærksom på, at terrænet flere steder ligger under den daglige højvandslinje og kun beskyttes af lave diger. Disse områder er frem til 1970'erne blevet inddæmmede af landmænd, fordi man indtil da uden videre fik rentefrie statslån til inddæmningsprojekter, hvor det rentefrie lån end ikke skulle tilbagebetales, hvis landbrugsdriften i de inddæmmede arealer ikke kunne betale afdragene. Om de dermed forbundne naturødelæggelser har forfatteren Kjeld Hansen skrevet en bog, der dokumenterer de statsfinansierede inddæmninger af talrige af de indre farvandes naturskønne småbugter og vige. Da landmændene efterhånden opgav mange af de inddæmmede småarealer, blev en del af dem med kommunal velsignelse udstykket til dyre sommehus- eller helårsgrunde med havudsigt. Man kunne ønske, at kommunerne i højere grad havde overvejet risikoen ved denne havudsigt, og måske i mindre grad havde

skelet til de dejlige ekstra ejendomsskatter som kunne kradses ind for de pågældende grundenes 'herlighedsværdi'.

Efter 'Bodil' kunne man måske forvente en tilsvarende statslig og kommunal generøsitet, fx finansieret af den ekstra ejendomsskat folk i årevis har betalt for 'herlighedsværdi' for havets nærhed, der således viste sig ikke altid at være så herlig. Og gerne inden alt for mange mennesker - helt uden egen skyld - havner i økonomisk ufare og uoverskuelig gæld.

Ulykke nr. 2 indtræffer derefter for de mange, der fik tidligt besøg af de firmaer, som forsikringselskaberne normalt sender rundt for at rådgive folk om hvad de skal gøre, inden den rigtige taksator kan få tid til at komme. Men inden denne 'rigtige' taksator omsider arriverer flere uger senere, har mange som nævnt allerede haft besøg af et firma, der repræsenterer et forsikringselskab for at rådgive om skadesbegrænsning, eller blot en håndværker eller entreprenør, som folk i deres fortvivlelse selv har tilkaldt - dvs. inden det går op for de ulykkelige, at der er tale om en 'naturkatastrofe'. For det indebærer nemlig, at forsikringselskaberne ingen erstatningspligt har overhovedet. Men de pågældende repræsentanter, håndværkere eller entreprenører har alligevel ofte - måske for at trøste - givet hjemløse, ulykkelige og rådvilde mennesker ret i, at gulve, vægge, køkkener, inventar osv. er ødelagt og burde erstattes. Derimod har de kun i undtagelsestilfælde forklaret folk, at de selv skal betale for langt det meste af ødelæggelserne, når eller hvis Stormrådet resolverer, at der er tale om en 'naturkatastrofe', in casu en stormflod. Hos de fleste af disse først ankomne - sikkert velmenende, men utilstrækkeligt indsigtsfulde repræsentanter for intet relevant - har der nok været tale om uvidenhed om, at de gældende regler kunne være så ubarmhjertige, som det senere vil gå op for de fleste, at de er. Da der så nogle dage efter oversvømmelserne kom en pressemeddelelse fra Stormrådet om, at man klassificerede oversvømmelsen som en 'stormflod', åndede mange lettet op. Vel især forsikringselskaberne, der således ikke ville få udgifter på sagen. Men det samme gjaldt også mange af de ramte, især de husvilde, der nu fejlagtigt troede, at deres problemer ville løse sig. Derfor gik mange med en vis beroligelse gået i gang med reparationer eller nedrivning af ødelagte bygninger.

Ulykke nr. 3 indtræder nu, hvor den rigtige - og i situationen typisk overbebyrdede - taksator omsider dukker op - oftest uger efter, at folk har tømt husene for mugnende bygningsdele, tæpper, møbler osv. Først da går det op for mange, at den erstatning man i heldigste fald kan få fra Stormrådet har en lang række lovgivne begrænsninger og ikke på nogen måde kan sammenlignes med fx en brandforsikring. Det havde mange ellers troet, fordi man på Stormrådets hjemmeside kunne læse, at forudsætningen for overhovedet at komme i betragtning er, at man har en brandforsikring. Men selv om man har denne 'hjemmelgivende' brandforsikring, går det omsider op for de fleste, at det ikke noget med sagen at gøre, når den 'rigtige' ofte stærkt beklemte taksator forklarer, hvordan reglerne er i de konkrete tilfælde.

Nu går det så op for folk, at der 1) kun ydes erstatning for direkte følger af stormfloden, ikke indirekte, 2) at bygningers og bygningsdeles værdi nedskrives med deres alder (modsat brandforsikringer, hvor brændte bygninger normalt genopføres), og 3) at skader i kældre slet ikke kan udløse erstatning, uanset hvor direkte skaderne skyldes stormflod. Nu forklarer de mere ansvarlige, men beklemte taksatorer så, når de ellers kan få sig til det, at begrebet 'direkte skader' bl.a. betyder, at hvis et gulv er ødelagt af vand, som 'kun' har været oppe i isoleringen, så skal gulvet ganske vist brækkes op for at fjerne den våde isolering og for at begrænse skaderne på huset i øvrigt (så man i tilfælde af efterfølgende svamp, skimmel og råd kan få almindelig forsikringserstatning), men gulvet erstattes ikke, blot fordi det ligger i vejen for, at man kan

komme til isoleringen. Er man derimod så 'heldig', at vandet har stået over gulvet, kan man godt få en vis erstatning. Men hvis det fx er et fyrretræsgulv, som Stormrådet anser for at have en levetid på 100 år, og gulvet er 50 år gammelt, ja, så får man maksimalt 50% af udgiften dækket. Derfra skal så yderligere trækkes en 'selvrisiko' for helårshuse på 8.000 kr. og for sommerhuse på 13.000 kr for hver 100.000 kr. af de 'direkte' udgifter, der kan komme på tale. Når folk så er kommet sig over chokket over denne oplysning, kommer næste chok: Hvis væggene er ødelagt af vand, fx op til 30 cm over gulvet, kan der maksimalt gives en vis erstatning for disse 30 cm, selv om hele væggen nødvendigvis må rages ned. Selvfølgelig fradraget den nævnte 'selvrisiko'.

Ulykke nr. 4 indtræder nu, hvor taksatoren skal besigtige de bygningsdele og andre ting, som folk i deres fortvivelse og ubehag ved skimmel, mug og lortelugt har kørt på lossepladsen, eller som visse kommuner i deres misforståede godhed har fjernet for folk. Det er sket mange steder, fordi der gik så lang tid, inden taksatoren omsider kunne komme. Men så falder bomben: Der gives ikke erstatning for noget som helst, der ikke ligger ved huset, eller som ikke fortsat befinder sig i huset.

Så kommer ulykke nr. 5, når den stadig mere beklemte taksator skal fortælle, at intet, der ikke har været under tag og bag lukket dør, kan erstattes. Der røg så en vis erstatning for bortdrevne brændestakke eller ødelagte havetraktorer, slåmaskiner og andet løsøre, som man normalt ikke tager med sig ind i stuerne, for ikke at tale om biler, der har stået udendørs eller 'kun' været under en carports tag og ikke har været buret forsvarligt inde i en helt lukket garage.

Ulykke nr. 6 indtræder nu, hvor taksatoren skal vurdere, om folk har gjort tilstrækkeligt for at 'begrænse skaderne'. De heldigste har således været hjemme, da oversvømmelsen skete, og har kunnet få fat i varmeblæsere og affugtere. Men allerede lørdag formiddag den 7. december, hvor vandet de fleste steder var sunket så meget, at det nu kunne give mening at prøve at tørre vandskadede ting og bygningsdele, meldte de fleste byggemarkeder udsolgt af disse redskaber. Andre steder havde DONG været 'så venlig' at slukke for strømmen, så man først kunne komme i gang med tørringen (og skadesanmeldelsen – der skulle være elektronisk) hen på den følgende uge. At der her er blevet udøvet temmelig tilfældige skøn, fremgår af mange gruppevækkende historier, som man kan have svært ved at tro, men som er blevet fortalt igen og igen på udsigtsløse, men måske nok trøstende stor(m)møder for de stormflodsramte, fx i Frederikssund.

Men hvem kan udholde at høre mere om, hvor elendigt landet som helhed har tacklet stormfloden 'Bodil'? Jeg kunne fortælle meget mere om svigt på svigt hos de kommunale myndigheder og katastrofeberedskabet, udbredt uvidenhed blandt forsikringssekskabernes medarbejdere og velment, men skadelig hjælp fra tililende 'repræsentanter' for dit og dat samt håndværkere, entreprenører, venner og bekendte, der i misforstået tillid til, at der ville komme erstatning, har sat sig selv og andre i udgifter, de ikke kan betale. Men først og fremmest tør jeg beklage Stormrådets og Beredskabsstyrelsens mangelfulde forberedthed på, at en stormflod af denne karakter kan forekomme i vores land. Imponerende er det heller ikke, at borgmestre, udvalgsformænd og andre repræsentanter for de ramte kommuner først viste sig i enkelte af de hårdt ramte områder, når fjernsynet var med. Endnu har de relevante myndigheder ikke vist sig i alle de ramte områder og direkte overfor de ulykkelige vedkendt sig det offentliges medansvar for kystsikring og umiddelbare pligt til at hjælpe nødstedte borgere – fx de mange mennesker, som helt uforskyldt må gå fra hus og hjem og resten af livet trækkes med både psykiske eftervirkninger, frygt for gentagelser og ubetalelige gældsbyrder.

At stå sammen er der heller ikke meget andet en trøst i. Fx har en gruppe mennesker i Frederikssund sat sig for at indsamle 20 mio. kr. til ofrene i kommunen. Men så går det op for gruppen, at modtagerne af denne nødhjælp skal betale indkomstskat af hjælpen. Så vil de 20 mio. kr. ikke rigtig batte noget. Vi andre kan kun takke for den spildte, men gode vilje - og lykønske stat og kommune med de uventede indtægter på folks uforskyldte nød og ulykke.